

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 25a
Telefon 67-59
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Čitajte proglas Saveza »Borba za
6 strana«! Šaljite dužinu pretpiatu
i širiti našu štampu, jer je to naj-
bolje naše oružje!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

KONGRES
U STUTTGARTU

U pretposljednjem broju smo javili o kongresu u Nišinstvu za inostranstvu održanom u Stuttgartu gdje su učestvovali poznati naučnici za Nišinstvo u inostranstvu sa muzejom. Taj kongres je izazvao veliku pažnju u svijetu, ali ne zbog toga što bi to bio kongres o njemačkim narodnim manjinama, već radi toga, što je taj kongres bio potpuno u znaku novog nacionalsocijalističkog imperijalizma. Na njemu su govorili Goebbels, von Neurath, Bohle, Rudolf Hess, zamjenik Hitlera i drugi, koji su taj značaj njemačkih narodnih manjina jako potevali.

Karakteristično je što piše poznata revija »Völkische Europa« koja izlazi u tri izdanja: njemačkom, francuskom i engleskom i koja se bavi pitanjima Podunavlja. U uodniku posljednjeg broja te revije čitamo i ovo:
Poznato je da je ta organizacija već i prije služila cijelom pangermanizmu. Iza 1933 god. ta organizacija je postala važan instrument nacionalsocijalističke propagande u inostranstvu, a što je još važnije, instrument njemačke ekspanzije. Ovogodišnji kongres se održao pod znakom »jedinstva svih Nišimaca u svijetu«. To »jedinstvo svih Nišimaca u svijetu« nije samo teorija na osnovu koje danas u Njemačkoj razvijaju prau »znatosti, već i teorija služi realnoj aktivnosti koja se osjeća u Evropi, a naročito u podunavskim zemljama. Ta teorija je stvorena jedino zato da njemačkoj ekspanzionističkoj aktivnosti na jugoistočnoj Evropi dade historičko-psihološko bazu.

Na nacionalsocijalistička teorija tvrdi po prilici ovo: »Nacionalsocijalizam je za sve Nijemce »pogled na svijet određen zajedničkom krvi«. U kojem god dijelu svijeta živi neki Nijemac, on je nacionalsocijalist po svojem rođenju. Teja radi nije nimalo čudno da su njemačke narodne manjine i grupe, bez obzira gdje ona žive, automatski prešle nacionalsocijalizam, kada je sudbina nacije u Reichu prešla u ruke Hitlera.

»Njemački narod« piše »Völkische Europa« od 5 jula, »tvori jedinstvo u cijelom svijetu, a to jedinstvo je determinirano krvlju. Izraz tog jedinstva je priznanje »Führera«.

To je jedna strana te teorije. Drugu stranu je osvijetlio u posljednje vrijeme u dugim člancima u menslalom »Nationalen Zeitung« evencijalni profesor dr. Karl Gotfried Hugelmann. On kaže: »Kob je njemačkog naroda u tome što od približno 100 milijuna Nijemaca samo 66 milijuna živi u svojoj narodnoj državi. 34 milijuna su raseljena po cijelom svijetu, a od toga 7 milijuna u četiri njemačke države u koje treba ubrojiti Austriju, Liehtenstein, Nijemcima na sjeveroistočnoj jugoistoku odredila je povijest posebnu misiju.

Razvijajući tezu o ekspanzionističkoj misiji njemačkih narodnih manjina i o iskoristavanju njemačkih manjina u borbi protiv Čehoslovake, »Völkische Europa« zaključuje da treba stati na put tog hiliterovačkog agresivnog politički, dovedeti u vezu posljednje događaje, Abesiniju, Španiju i rat u Kini. Čak i Englezi su se povodom toga uzbuđili. »Times« i »Daily Telegraph« donose članke povodom toga kongresa, a i ostala engleska štampa pise o tome. Može se reći, da nikada nije pitanje neke narodne manjine izazvalo toliko protiviranja kao ovaj kongres u Stuttgartu.

Taj kongres nije običan kongres o manjinama ni kongres manjina, pa je baš i radi toga lo uzbudjenje. Nijemci su u taj kongres u uklopili njemačke manjine u svijetsku politiku. I zato toliko uzbuđjenje.

Prvi put se sada jasno ispoljilo značenje narodnih manjina za događaje u svijetu i za svjetski mir. Trebalo je da dodje do ovakova demonstracija u Stuttgartu, pa da i Englezi vide kako mogu Nijemci rasuti po Evropi da tnuju velikoj utjecaja na lok događaja. Nešto silna se ne bi bilo moglo dogoditi nigdje niti u mnogo manjim opsegu, jer Nijemaca ima mnogo, a i faktizam je na vlasti u Njemačkoj. Što je najvažnije, Nijemci već nekoliko godina vrlo aktivno rade na stavljanju podataka o svojim narodnim grupama u svijetu i podupiru te grupe moralno i materijalno

DALJNI PRGONI LUŽIČKIH SRBA
Prag. — U Lužici nakon zabrane svih narodnih lužičko-srpskih organizacija smjele su poslovati samo tri korporacije: prosvjetnog i socijalnog karaktera, a bile su to Matice Lužička, koja imade u Budušini svoj vlastiti dom, pak društvo za popobru lužičkih studenata i katoličko društvo Cirila i Metoda.
Sada je zabranjeno svako daljnje djelovanje i u ovim trim posljednjim organizacijama Lužičkih Srba u Njemačkoj.

NJEMAČKA MANJINA U JUGOSLAVIJI
Razgovor sa drom Nikolom Hasslingerom, vodrom Mladonjemačkog pokreta u Jugoslaviji

Naši saradnici gg. Ante Modrušan i Lujo Jurčić posjetili su ovih dana u Novom Sadu dra. Nikolausa Hasslingera, vodju Mladonjemačkog pokreta u Jugoslaviji. (Jungdeutschen-Bewegung) s molbom da dade za naš list izvještaj o stanju njemačke manjine u Jugoslaviji. Naši saradnici će posjetiti više vidjenih ličnosti i pretstavnika njemačke i madžarske manjine u Vojvodini, kako bi mogli u našem listu što vjernije prikazati stanje i težnje narodnih manjina u Jugoslaviji.

Napominjemo da ćemo vjerno donositi sve izvaje po tom predmetu, kako bi naši čitatelji mogli da dobiju tačnu sliku o stanju narodnih manjina u Vojvodini.

Novi Sad, 2 septembra 1937. — Dr. Nikolaus Hasslinger, liječnik u Novom Sadu i vodja Mladonjemačkog pokreta u Jugoslaviji, primio nas je vrlo ljubazno i spremno se odzavao našoj molbi da nam odgovori na neka pitanja za naš list. Na prvo pitanje:
— Mi Nijemci u ovim krajevima Jugoslavije možemo smjelo utvrditi da smo se oslobodili tek sa stvaranjem jugoslovenske države, kao što su se oslobodili i Nijemci u Rumuniji tek sa stvaranjem rumunjske države, a najbolji je dokaz toga, što se mnogi, koji su u taku generaciju bili madžarizirani u Rumuniji vraćaju Nijemstvu.
— Kako stoji, gosp. doktore, sa Vašim udruženjima?
— Kod nas je bila osnovana organizacija t. zv. »Kulturbund«, koja je trebala da okupi sve Nijemce u Jugoslaviji. Kulturbund međutim nije udovoljio onome radi čega je bio osnovan. Stvorile su se razne sekcije Kulturbanda kao gospodarska i druge, ali ne sa svrhom da rade na kulturnom zbliženju i trepeljivosti njemačke nac. manjine i naroda državne cjeline. U Kulturbandu unijela se politika i razni madžaronski špekulanti našli su u Kulturbandu svoje okrilje. To je bilo »utočište« grijehnika za Madžarone sa njemačkim prezime-nom a ima u toj organizaciji i madžar-ski emigranata. Dešavalo se, da su pravdi i iskreni Nijemci, koji su ostali dosljedni programu Kulturbanda t. j. da treba što jače kulturne veze podržavati između njemačkog i jugoslovenskog naroda — bivali iz organizacije isključeni.

OGLASI U LISTU
su velik prihod za list. Svaka strana oglasa plaća još jednu stranicu teksta. Ima mnogo emigranata trgovaca, gostioničara, obrtnika itd., koji reklamiraju u drugim listovima. Iz solidarnosti emigranti idu u trgovine i gostione svojih zemljaka i služe se kod svojih obrtnika. Radi toga, emigranti, reklamirajte svoje poslove u »Istric Time« ete u svojim poslovima imati uspjeha, jer će svi emigranti dolaziti u trgovine i gostione svojih rođjaka i služit će se kod naših obrtnika. Ti međujedno vršite svoju patriotičku emigrantsku dužnost, pomaužite materijalno svoj list. Mi vam pružamo povoljne uvjete za oglašivanje. Tražite informacije od naše uprave u Zagrebu ili u Ljubljani i od svih emigrantskih društava.

Kako je gospodine doktore u pogledu vaše štampe u Jugoslaviji?
U Jugoslaviji izlaze četiri dnevnika na njemačkom jeziku i oko čideset tjednika (e ne zaboravite među tjednicima ima i takvih koji su pisani na njemačkom jeziku, a propagiraju »židovske interese«). Njemački dnevnik u Jugoslaviji jesu: »Deutsches Volk-sblatt« koji izlazi u Novom Sadu, »Deutsche Presse«, organ Mladonjemačkog pokreta, zatim u Mariboru izlazi »Mariborer Zeitung« i u Zagrebu »Zagreber Tageblatt«.

Nijemci mogu šta se tiče svoje štampe u Jugoslaviji znači biti zadovoljni?

— Potpuno i apsolutno zadovoljni. Kako je u pogledu čitaonica i društava u manjim mjestima sa njemačkim životom?
— Vlada tačno rečl neograničenu sloboda i ona ista prava, koja ima narod državne većine, imamo i mi Nijemci. Kako je u pogledu školstva?
— U svakom selu gdje su Nijemci u većini imamo osnovne škole sa svojim učiteljima, a u Novom Vrbasu i svojim preparandijama za spremanje naših učitelja, kao i gradjansku školu. Mi u kulturnom i nacionalnom pogledu uživamo neograničenu slobodu rada i djelovanja. (Mollm Vas zabilježite i to da n. pr. u Novom Vrbasu izlazi list na madžarskom jeziku »Koseli Bac« (Srednja Mačka). Taj list uredjuje madžarski Zidov a finansira ga g. Schwarz Zidov iz Pešte, a izdaje ga Julius Seidl u Novom Vrbasu — što ja smatram nacionalnom sramotom, jer taj list propagira revizionističke ideje), a vanije se u Novom Vrsinje pod madžarskom vlašću usudio izdati list na madžarskom jeziku, kojim tamno nema. Mi ni pod Madžarskom nismo imali ni 10 posto svoje štampe, koju danas imamo, a Madžari u Vojvodini isto tako i oni imadu danas 6-7 svojih dnevnika. Nekad u Novom Vrbasu Madžari se nisu usudili izdavat svoj list, a danas ga izdaju, i kad se znade da mnogi madžarski listovi imadu i druge tendencije možete misliti kakvo raspoloženje u javnom mišljenju mogu stvarati. Smatram gospodo da vam je sasna nada moja tvrdnja, da smo se mi tek u Jugoslaviji oslobodili. Uostalom to možete vidjeti i iz našeg programa, koji je jasan i otvoren.

Kako gledate, gospodine doktore, na emigrante iz Julijske Krajine?
— Potpuno simpatično. Mi imademo mnogo zajedničkih interesa. Ja čitam Vaš list »Istrica« i ne mogu shvatiti da se vam u Vašem zavičaju ne priznaju prava koja mi u Jugoslaviji uživamo.

— Teže li Nijemci za Madžarskom?
— Mi nikako i nikad ne želimo da bi bili pod madžarskom vlašću. I ako bi u skupštini mi mogli biti i jače zastupani, ne zaboravite da 550.000 Nijemaca u Madžarskoj nema nijedne manjinske škole i niti jednog manjinskog zastupnika i zato mi znamo što bi za nas značilo ostvarenje njihovih irendentističkih težnji.

Biste li nam mogli pokazati program rada i djelovanja organizacije koju vi dođite na čelo?
— Vrlo rado izvolite. (Dr. Hasslinger nam daje program, koji glasi):

- 1. Nijemačka manjina u Jugoslaviji tvori narodnu cjelinu i ne pravi stalešku razliku.
2. Mi želimo njemačkom narodu u Jugoslaviji označiti nove političke puteve, koji će biti u stanju da stvore punu političku snosljivost i povjerenje sa narodom državne cjeline.
3. Mi želimo naš njemački narod u interesu državne cjeline i narodne misli povesti politički sa narodom evrope, s njim ga povezati i u njemu stvoriti ljubav do države Jugoslavije i vladajućeg Doma, i namjesto same političke osjećaja voditi u interesu njemačke manjine i realnu politiku.
4. Mi želimo da stvorimo najprirodnije prijateljstvo između Jugoslavije i Njemačke.
5. Stojimo na stanovištu da njemačka manjina u Jugoslaviji sačuva potpuno svoje narodno obilježje.
6. Za održanje i odvijanje našeg narodnog obilježja da imamo utjecaja i na naše osnovne i srednje škole u tom smislu nastojati čemo da se naše želje i potrebe ostvare.
7. Mi želimo da pored održanja sadašnjih srednjih škola stvorimo ozakonjenu svoju upravu nad učiteljskim školom, stručnim i srednjim školama.
8. Mi hoćemo konfesionalna pitanja iz našeg pokreta izdvojiti i naš narod u vjeri otaca čvrsto privezati.

9. Političke organizacije hoćemo odjeliti od gospodarskih organizacija. Isto tako i kulturne organizacije voditi zasebno.

10. Mi želimo nove organizacije koje će poniknuti iz naroda.

11. Mi želimo da naš narod sam odlučuje u svojim kulturnim, ekonomskim i političkim potrebama.

12. Stremimo nacionalnoj zajednici i hoćemo da vodstvo našeg naroda dolazi od samog naroda i bude po njegovoj volji vodjeno. Sve u svemu možete zaključiti da smo mi u Jugoslaviji kao nacionalna manjina potpuno zadovoljni i u svemu apsolutno izjednačeni sa ostalim građanima Vaše zemlje. Mi želimo stoga da budemo samo most, koji će spajati dva naroda i podvrgi obih kultura zajednički uživati, završio je dr. Hasslinger.

M. i J.

POLJSKA MANJISNA V NEMČIJI

Praska »Narodni Politika« naglašava, da so šolske razmere poljske manjine v Nemčiji vredne obzalnvanja. Sotobveznih otrok poljske narodnosti je v Nemčiji 200.000, a poljske manjinske šole jih obiskuje le 2000. Vso ostalo poljsko deco germanizirano v nemških šolah. Roditelji si prizadevajo, da v njih deca očuva materski jezik vsaj v popoldanskih zasebnih tečajih. Vsi Poljaki v Nemčiji imajo samo eno manjinsko srednje šolo in sicer v Budišinu v Lužici. To je deška gimnazija. Poljaki so sicer zgradili eno deško gimnazijo v Rathburi in še eno postopje v Marienverderu, toda nemska oblastva se niso dovolila, da bi se smela začeti pouk v teti potrebnih srednjih šolah. Poljaki v Nemčiji so po večini katoliki, le Mazurci so evangeličani. Toda za verski pouk je jako slabo preskrbljeno. Evangeljski Poljaki sploh nimajo nobenega duhovnika, poljska katoliška večina na ima samo šest dobrih in vestnih svečnikov. Ves verski pouk sprejema poljska deca v nemškem jeziku. — Kakor smo že javili, si prizadeva Zveza Poljakov v Nemčiji, da bi prišla do direktnih razgovorov s kancelarjem Hitlerjem, toda to jim vkljub vsem naporom doslej še ni uspelo. Tudi ta obupna borba poljske manjine v Nemčiji dokazuje, da še vedno velja znano Bismarkovo načelo: Moč je pred pravico!

Madžari u Jugoslaviji dobivaju preparandiju

Članovi vodstva bivše Madžarske stranke gg. dr. Imre Varadi iz Petrovgrada, dr. Leo Deak iz Sombora i dr. Delež Strelicki iz Subotice posjetili su kako »javlja novosadski »Dan«, ministra poljoprivrede g. Svetozara Stankovića i zamolili ga da bude tumač želja madžarske manjine da u ovoj školskoj godini otpočne svoj rad kao prvo odjeljenje madžarske učiteljske škole i da se izdaju i uputstva školskim vlastima da deca madžarskih roditelja bez obzira na njihova imena budu primljeni u madžarska odjeljenja osnovnih i srednjih škola i da se osigura dovoljan broj nastavnika u madžarskim odjeljenjima. — Ministar g. Stanković pažljivo je saslušao izlaganja članova deputacije i obećao je da će po svim pitanjima madžarske manjine obavijestiti članove Kr. vlade i da će o rezultatu izvestiti g. dra Imra Varadija.

Atašeji za propagiranje kulture

Vijest da će Treći Reich pri njemačkim poslanstvima i konzulatima imenovati atašeje sa diplomatskim rangom za propagiranje njemačke kulture, izazvala je u inostranstvu veliko nepovjerenje. Londonski i pariski listovi mišljenja su, da će dužnost tih atašeja »kulturtregera« biti mnogo defektivnija nego što je propagiranje kulture. Po svemu se može očekivati da će ti atašeji biti sijači antisemitizma i drugih nacionalsocijalističkih doktrina.

Resolucija Zveze OKO KONGRESA

Predsjednici emigrantskih društva in člani direktorija Zveze jugoslovenskih emigrantskih društva iz Dravske banovine zbrani na konferenci v Ljubljani dne 8. avgusta 1937,

izdajajo sprico rarnih napadov na primorske emigrante, ki so se ponovno pojavili v delu slovenskega časopisja in slovenske javnosti, sledečo resolucijo:

1. Ugotavljamo, da so tako Zveza jugoslovenskih emigrantskih društev, kakor tudi posamezna v Zvezi včlanjena društva stali in stoje strogo na nadstrankarskem stališču in da se v nobenem pogledu ne vmesavajo v spore strankarske političnega značaja.

2. Poudarjamo, da so se navedena društva vedno in zlasti tudi v zadnjem času dosledno držala tega načela in da ni bilo prav nobenega primera, ki bi mogel vzbuditi le sum v tem pogledu.

3. S ponosom ugotavljamo, da se ogromna večina emigrantov v svobodni domovini kljub težkim in včasih oburnim razmeram, v katerih živi, ponasa ne le korektno, ampak naravnost pohvalno, in da so, dokler so še živeli pod Italijo, bili vedno vzorno zvesti sinovi svojega naroda, odlični in odporni ter se niso bali niti najtežjih žrtve v borbi za narodne pravice.

4. Poudarjamo, da se oemigrantje iz Julijske Krajine ne smejo smatrati v Jugoslaviji za goste, temveč kot sinovi iste matere z istimi pravicami, četudi nimajo jugoslovenskega državljanstva. Zaradi tega imajo pravico in, če so jugoslovenski državljani, celo dolžnost, da se uveljavljajo v političnem in narodnem življenju. Za lo politično udeleževanje in nastope posebnih emigrantov pa odklanjamo vsako odgovornost.

5. Najodločneje vračamo očitek izrečene v javnosti, ki le prerada dejanja nekaterih redkih emigrantov-poedincev generalizira in tako povzroča nestrpnost, da, celo sovraštvo proti primorskim Slovencem, pri čemer pozablja, da tvorijo prav ti eno tretjino našega naroda in da zaslužijo zaradi svojega izredno težkega položaja, v katerem se nahajajo, največje sočustvanje in ljubezen.

7. Apeliramo na vslo slovensko javnost, zlasti pa na njene predstavnike in časopisje, da se vzdržijo kakršnega koli neutemeljenega izpada proti emigrantom in generaliziranja.

8. Pozivamo končno vslo slovensko in jugoslovensko javnost, da zastavi vse svoje sile za omiljenje usode naših nesvobodnih bratov, ki tvorijo še danes predstržo za hranitev svobode za svobodnih članov našega naroda.

8. avgusta 1937.

Dr. I. M. ČOK s. r.

predsednik Zveze

podpredsednik Zveze

JURAJ MIRKOVIČ s. r.

za tajnika Zveze.

ANTON MLADEN s. r.

EMIGRANTI

kupujte samo u trgovinama naših rodjaka, koji oglašuju u »Istru«!

Pohadjajte gostione i kavane naših oglašivača i služite se kod onih obrtnika, koji reklamiraju u našem listu.

Time pomazete svoju štampu.

TALIJANI GE POKATOLIČITI ABESINCE

a Viktora Emanuela okruiniti carem u Adis Abchi

Rimska »Tribuna« javlja da će se provesti reforma koptske crkve u Abesiniji. List pri tome naglašava, da je u rimskom imperiju rtk crkva državana crkva, pa će sadašnji biskup na otoku Rodosu Castellani biti premješten u Adis Abebu. On će u tamošnjoj etliopskoj katedrali prema rtk. ceremonijama okruiniti Viktora Emanuela za cara Etiopije. Abuna ostaje i dalje vrhovni pastir koptske crkve u Abesiniji i dobitat će plaću kao svi koptski činovnici od države.

TALIJANSKI PAROBRODARSKIM DRUSTVIMA IDE SLAHO

Genova, 3 VIII. — Skupština akcionara talijanskog brodarskog društva »Navigazione Generale Italiana« odobrila je predlog uprave, da se akcijski kapital smanji od 50.787.170 lira na 30.556.320 lira. Ovim smanjenjem amortizovan je u cjelini gubitak ranijih godina, koji je iznosio ukupno 31.792.567 lira.

Dva slovenska pisca prijatelja Italije

Dne srpskisi slovensi amici dell'Italia je pohvalno članica, ki ga je objevil u listu »Pericle« znanu kritike in presvjetice. S nasega na talijanski jezic Umberto Urbini. Članek se povesen Fr. Finziarju in K. Mešku. Da sila omejena dva pisatelja slovenska pisca je res, ona radi prijateljstva pa je star in v pravnici zosa (Aria)

ZA INOZEMNE NIJEMCE U STUTT GARTU

LONDONSKA ŠTAMPA O KONGRESU U STUTT GARTU

Kongres Nijemaca iz inozemstva koji se održava u Stuttgartu a na kojemu su govorili von Neurath, Hess i Bohle, izazvao je u Engleskoj izvanrednu pažnju zbog toga što njemačka vlada sprema poslati u London jednog kulturnog atašea. List odbija ovakve kulturne posrednike, jer se njemački prijedlog mora ocijeniti prema onome što je poznato o nacionalsocijalističkoj djelatnosti kod Nijemaca u inozemstvu. »Times« veli da britanske oblasti strogo nadziru djelatnost nacionalsocijalista u Engleskoj i apsolutno je nepoželjno da nacionalsocijalističkim funkcionarima budu dane neke diplomatske funkcije.

»Daily Telegraph« u jednom članku konstatira, da studentški kongres prikazuje u novom svjetlu silu urezu nacionalsocijalističke organizacije u stranim državama po cijelom svijetu i na svim kontinentima, što za sve predstavlja veliku pogibiel i stalan izvor nemira. I drugi listovi se bave kongresom Nijemaca u Stuttgartu, te u svojim komentarima objavljuju sugestije izrečene po Neurathu, Hessu i Bohlu.

GOVOR RUDOLFA HESSA INOZEMNIM NIJEMCIMA

Iz govora zamjenika Führera, Rudolfa Hessa, koji je prošle nedjelje prigodom kongresa inozemnih organizacija NSDAP u Stuttgartu održao inozemnim Nijemcima, donosimo najvažnije stavke:

»Prelazeći preko sviju klasu i staeza nijo nacionalsocijalizam stvorio samo narodnu zajednicu u Njemačkoj, kakve svijet dotle nije vidio. nego je on obuhvatio i njemačke narodne drugove u inozemstvu i učinio ih tako svijesnim članovima te narodne zajednice.« — Stara domovina, koja je postala novom Njemačkom, primila Vas je, moji inozemni narodni drugovi, otvorenih ruku i otvorena srca i kliče Vam dobrodošlicu ne samo kao pripadnicima njemačke narodne nego i velike sudbonosne zajednice.

LUŽIČKO SRPSKI VJESNIK

Lužičko srpski vjesnik koji izlazi u Pragu pod redakcijom D. J. Porte te u Zmeskala već 18 god., izišao je za prošli mjesec sa biranim sadržajem. Najstarije akademičko lužičko društvo u Lipskom koje je utemeljeno g. 1718 pod imenom »Serbske predarske tovarstvo« ili društvo za srpske propovjedii prestalo je postojati usljed velikog pritiska njemačke vlade te pomanjkanja članova. To je najstarije društvo osim praške Serbowke, koja je upravo navršila 90 godina svog opstanka. Lužički akademici, u koliko ih još imade u Lipskom, sastaju se u jednoj gostionii u t. zv. Srpskom stolu, gdje se tamošnji Lužičani sastaju već 60 godina. Lužički prvak skladatelja Bjarnat Krawc (Schneider) složio je narodni ples Lužičko Besedu ko Češka Beseda po domaćim motivima. Ista je doskora izaci štampom. Dne 18 pr. mjes. priredio je Evary koncert B. Krawca u velikoj Dvoržakovoj dvorani, koji je lijepo uspio a sam kompozitor je bio prisutan. Na radu u Njemačkoj je sasvim zabranjeno lužički govoriti ili pjevati. U posljednje vrijeme se je opet nastavilo sa ponijemljenjem slavenskih imena i nazilja u Lužici. Poznata gora kraj Budisyna Cornoboh zove se sada Schlefberg a Bjeloboh-Huwalld itd., ali narod rabi i nadalje staro slavensko nazilje. Lužičko Serbsky Vjestnik nolira uvijek naše bilješke o Lužičkim Srbima a u posljednjem broju spominje koliko je u Zagrebu prošle godine učineno za propagandu za Lužičane. Sokol Zagreb I. priredio je lužičku večer sa predavanjem glazbom i diapozitivima. Slovenska etalonca u Zagrebu priredila je Lužičku večer, škola za tjelसनu kulturu D. Jancškove priredila je Lužičku večer s plesovima, Društvo prijatelja Lužičkih Srba u Zagrebu priredilo je takođerj Lužičku večer sa predavanjem predsjednika D. P. L. S. Ing. Pavla Jusića.

Mussolini se u drugič pogaja z Negušem

Kot porođaio pariški listi, je Mussolini z drugič ponudi bivšemu abesinskom viadaru Hailieu povratak u Abesiniju, kjer naj bi vlada Italijanskim prototrotatorom S povratkom bi Neguš uživati velike ugodnosti. Pomudno je neguš novič odklonil, ker še vedno upa v pomoč Anglije in prikazuje, da Anglije ne bodo pristali v Zenevi na predlog, da se Abesinija izključi iz Društva narodov. Ta Mussolinijeva ponudba je značilna in gotovo ni brez tehtnega vzroka. — (A c i s)

»Vidit ćete muža, koji je spasio Njemačku. Vidit ćete muža, koji je stvorio princip vodje i koji je kao prvi vodio sam ovim pobitno postavio najjače spone oko Njemačke i svih Nijemaca po svijetu, a koji će kao jedan od najvećih velikana učii u njemačku povijest. U njegovo ime posvećujem sada zastave, koje će se sa ovog stranačkog kongresa kao osobiti pozdrav domovine, kako simboli povezanosti svih Nijemaca po svijetu, krenuti k našim stranim drugovima.« — »Zastave nacionalsocijalizma, vijorite se u čast domovine i nienog vodje! Vijorite se u častkom svijetu kao simboli velike, jedinstvenog Reicha, koji je stvorio Adolf Hitler.«

»Vi inozemni narodni drugovi i Vi pomorič... recite onima vani: Domovinu misli na sve Nijemce po svijetu i ne zaboravlja na Vas vani, koji ste dio naših! Podjite u svijet i izvjestite: Njemačka živi i živi će, jer živi jedan Adolf Hitler i jer živi Bog na nebu, koji je s Njemačkom!«

Neurath o Nijemcima izvan Reicha

D. N. B. javlja: Ministar vanjskih poslova barun von Neurath održao je prigodom V kongresa Nijemaca, koji žive u inozemstvu, a koji se održava u Stuttgartu, govor u kome je naročito podvikao potrebu što užez dodira između njemačke države i Nijemaca, koji žive izvan nje.

I AMERIKANCI PIŠU O KONGRESU

New York, 7 septembra. (Havas) Izjave g. Bohle, jednog od prvaka nacionalsocijalističke stranke o mlisli Nijemaca u inozemstvu, izazvala je veliko uzbudjenje u američkom javnom mišljenju.

»New York Herald Tribune« u vezi s time veli:

»Nacionalsocijalistička stranka sve više natjeruje Njemce u inozemstvu da propagiraju germanizam, sve više

DEMANTI O ATENTATU NA MUSSOLINIJA

Rim, 4 septembra. DNB javlja: Prilikom pokusnog leta odrješila se s jednog bombardera cementna bomba nad jednom istočnom četvrti Rima. Bomba je probila krv jedne kuće, ali pri tom nije nanijela bilo kakvu značajnu štetu. U nekim stranim listovima objavljena je povodom toga događaja vijest, da se u ovom slučaju radi o atentatu na kuću predsjednika vlade Mussolinija. To je međutim potpuno netočno i predstavlja u stvari samo jednu smiješnu konstataciju.

TRAŽITE

od gostiona i kavana u koje polazite s ostalim emigrantima, da drže »Istru«!

Prikažite im da je u njihovoj koristi, ako oglašuju u »Istri«.

Na taj način pomazete našu akciju za povećanje lista.

KRSTENJE NOVOG TALJANSKOG RATNOG BRODA »LITTORIO«.

Nakon poručnca prvog talijanskog superdrednoughta »Veneto«, pušten je u nedjelju 15 augusta o. g. u more sa brodogradilišta u Genovi drugi talijanski superdrednought »Littorio«. Tajnik fashiističke stranke Starace izdao je nalog, da svečanostima poručnca ovog velikog linijskog broda prisustvuju svi pokrajniški tajnici fashiističke stranke sa stranim zastavama.

»Littorio« ima iste dimenzije i isto naučazanje kao »Vittorio Veneto«. Dug je 230 metara, a oboruzan sa devet topova kalibra 381 mm, sa dvije baterije topova od 120 mm i dvije kontraavlionske baterije od 90 mm. Kada se sagrade i potpuno opreme ova dva velika ratna broda, imat će Italija šest velikih linijskih brodova, od kojih su »Julio Cesare«, »Dulio« i »Doria« stari predratni brodovi, koji su nedavno prurjednici. Osim toga talijanska ratna mornarica će raspolagati sa 196 krstaša, od kojih 7 imaju po 10.000 tona, dok tonaža drugih 12 krstaša varira od 5 do 8 hiljada tona. Končno će talijanska flota imati 15 velikih razarača i 144 manja te 39 torpiljera i 98 podmornica.

uvjerava susjedne narodne da njemačke manjine pretstavljaju opasnost i problem koga treba riješiti prije nego što zahtjevi ovih Nijemaca budu pomognuti oružjem Reicha. Za ove njemačke manjine ne ostaje ništa drugo nego da biraju između ovoga dvoga: ili da prekinu sve veze sa Reichom ili da se pomire sa činjenicom da će biti sa njima postupljeno kao sa neprijateljima te države.

»Naše pristalice u inozemstvu su kvasac germanstva u svijetu«

Stuttgart, 6 septembra. — U svome govoru — održanom na zaključnoj sjednici petog kongresa Nijemaca iz inozemstva, ministar Reicha g. dr. Gebels između ostalog rekao je i ovo: »Pročitao sam s iznenađenjem u izvjesnom dijelu strane štampe da je do ovoga kongresa došlo samo zbog toga da se još više pojača zategnutost koja vlada u međunarodnim odnosima. Eto tam kako i odakle engleska štampa uzima sobi pravo da govori u nadmenom tonu jedne guvernante o njemačkim unutrašnjim poslovima. Engleska štampa čudi se i pita odakle to da su našoj organizaciji organizovani i Nijemci iz inozemstva.

»Naše pristalice u inozemstvu su kvasac germanstva u svijetu. Ovo nema ničeg zajedničkog sa spjunažom ili »izvozom« nacionalsocijalizma u inozemstvo.

»Što se tiče kulturnih atašea g. Gebels je izjavio da su oni nosioci njemačke kulture i njemačke misli.

»Što germanstvo u inozemstvu sada drukčije izgleda nego prije, to je sasvim prirodno, pošto iz njega stoji jaka i svijesna Njemačka.

»Inozemstvo mora da se pomiri s time da se sa Njemačkom sada ne može igrati kao mačka s mišem. Kod Nijemaca nastupa sada ono što je ostalom narodima odavno bilo sasvim shvatljivo, t. j. da njihova narodnost obuhvata ne samo otadžbinu nego i sve one zemlje gdje se nalaze njihovi ljudi.

Iz bratskog zagrljaja...

U Nürnbergu je otvoren 7. o. mj. nacionalsocijalistički kongres. Najprije je protivno proglaš Hitlerov. Komu proglaš, po izjavi DNB, glasi:

»Za manje od 4 godine stvorili smo novu vojsku.

Pri tome Njemačka danas nije osamljena, već je združuju lijevoj prijateljsko sa moćnim državama. Prirodna zajednica interesu nacionalsocijalističkih Nijemaca i fashiističkih Italije u toku posljednjeg mjeseca više puta se ispoljila kao jak činilac za obehjedenje Evrope od kaotičnog ludila koje je ugrožava. U budućne neće biti moguće da se na po kom krupnom pitanju prosto predje na dnevni red preko njemačko-italijanske zajedničke volje.

Istom cilju služi i naš sporazum sa Japanom. Želimo da se nedavno rame uz rame sa njim pri obrani od napada na sadašnji kulturni svijet, od njega koji danas doživljava u Španiji, koji čemo sutra doživjeti na Dalekom Istoku, a pokušatna možda još i na drugim točkama svijeta.

Njemačka se odriče irendentizma?

Berlinaci »Angriff« nedavno je napisao: »Mi nemamo nikakvog mitosa o Češkoj kakov su imali Franceci poslije 1870 o Elzasu. Berlinisti list je hito time reć, da se u Njemačkoj ne zanose nekim mitom o spasavanju čeških Nijemaca. Na ovo piše poznati njemački publicista dr. Frau Jester u »Die Deutsche Landpost«: »Možemo dodati, da velika masa Nijemaca Reicha nema ni mitosa o Austriji, čak je ideja Anschlusa i manje popularna od ideje spasavanja čeških Nijemaca. Svakako je potrebno, da se češkimnemačkim sporazumom udovolje potrebe sudetskih Nijemaca i stoori, kako »Angriff« kaže, »savjetnici u Srednjoj Evropi«, ali je potrebno i to da se rešava i ona njemačka propaganda, koja proglašuje izdajom nijemstva tuzvanja samostalnosti Austrije. Jer trajanje savjetne u Srednjoj i Jugistočnoj Evropi, »Napće« u čitavoj Evropi, zavisi o samostalnosti Austrije. Ona sama kao beznačajna »maš« Ausije, da je to upadno čuti ili ne, ipak je istina: da koliko buds slabiji nati na samostalnost Austrije, toliko će biti slabiji i utjecaj Italije na ju zapadu Evrope. Austrija je dekadentna demokratska politika. Trošnica mogla da se usmjere na oluju ili na svijetlost.

ČITAJTE »ISTRU«!

SIRITE »ISTRU«!

NAROČAJTE »ISTRU«!

TRI DIKTATURE

Današnje »NOVOSTI« donose ovaj uvodnik:

Posjet gospodina Musolinija u Berlinu, koji se očekuje najkasnije krajem ove godine, vjerojatno će obilježiti sasvim novu fazu aktivnosti dviju fašističkih diktatura u Evropi. Novi sastanak dvaju diktatora dolazi u mnogo povoljnijim prilikama za saradnju Njemačke i Italije, nego li sastanak u proljeće 1934. kad je g. Hitler učinio g. Mussoliniju posjetu u Veneciji. Govori se, da je u ono vrijeme, g. Hanzel, njemački ambasador u Rimu, imao mnogo muke, da odvraći g. Hitlera od naglog povratka u Berlin. Lični pogledi fašističkih diktatora mnogo su se razilazili. Interesi njihovih zemalja još više. Hitler je bio nezadovoljan i htio je napustiti Italiju još iste večeri. Iston na nagovor ambasadora Hanzela odlučio je, da produži svoj boravak toliko, koliko su zahtijevali obzir međunarodne kurtoazije

U početku nacionalno-socijalističke vladavine u Njemačkoj, bila je mogućnost uže saradnje između Berlina i Rima vrlo malo vjerojatna, uprkos velikoj srodnosti talijanskog i njemačkog režima. Interesi Njemačke i Italije u centralnoj Evropi bili su na toliko oprečni, da su davali mnogo više razloga za naslućivanje sukoba, nego li spoznavanja Hitlerovci su spremali prevrat u Austriji, pomišljajući, iako ne na Anschluss, a ono barem na usku povezanost Austrije i Njemačke preko islovačnog režima. Italija je u Austriji imala sasvim druge namjere, a nije joj bila daleko ni pomisao restauracije. Odnos između Rima i Berlina, u početku dosta hladni, postali su u roku od nekoliko nedjelja vrlo napeti. S jedne i s druge strane padale su izjave u štampi, koje su izgledale, kao izazivanje. Iza riječi, sledila su i djela. Zaoštrenost odnosa između Njemačke i Italije, doseglu je kulinaciju u julu g. 1934. U Beču je bio ubijen kancelar Dollfuss. Završava nacionalni socijalista u Austriji bila je doduše ugušena, ali ipak je svaki čas prijetila opasnost da će Berlin iskoristiti prilike i uzrokovati prevrat u Beču. Na pripreme Berlina odgovorio je Mussolini mobilizacijom na Brenneru, pokazivši na vrlo oštar način, da nikako nije voljan napustiti svoje interese u Austriji i da je odlučan pružiti sprečavajuću pomoć Hitlerovcu u Beču. Italija je u to vrijeme imala i neke naročite namjere. To se je dalo razabrati po aktivnosti njene diplomacije u nekim prijeloznicima, koja je išla, za tim, da razbije Maun Antanu. Talijanska štampa isticala je, da je za države Male Antante prestala svaka opasnost sa strane Madžarske, pa je prema tome nestalo i glavnog razloga za saradnju Beograda, Praga i Bukurešta. Bilo, kako bilo, cijela ova stvar pripada prošlosti, pa ne ćemo sada o njoj pobliže govoriti. Možda će o njoj mnogo jasnije pisati jedamput historija. Mreža, koju je u to vrijeme pleo i Berlin i Rim preko centralne Evrope, bila je mnogo zamušena i danas bi bilo prebrano objašnjavati sve zakulisne diplomatske intrige. Ali činjenica je, da je Berlin na kraju pretrpio poraz. Pred odlučnost g. Mussolinija, on je morao obavustiti revolucionarno djelovanje nacionalni socijalista u Austriji. Uzmak je bio vrlo bolan. Njemački hitlerovci morali su mirno gledati, kako njihovi sumišljenici umiru u Beču na vješalima, uz poklike »Živio Hitler«. Poraz takove vrsti su i suviše osjetljivi, da bi mogli biti zaboravljeni. U julu 1934 nije se moglo više računati ni na lično zblizjenje Hitlera i Mussolinija, ni na saradnju između Njemačke i Italije.

PREGLED DOGAĐAJA

Sukob Rusije i Italije radi potapljanja ruskih brodova u Sredozemnom moru

Ruski ambasador u Rimu predao je talijanskom ministru vanjskih poslova 6. u. m. ovu notu: »Ambasador Sovjetske Rusije skreće pažnju vladi Italije na činjenicu, da vlada Sovjetske Rusije raspoložbe nesumjnjivim dokazima o agresivnim činima talijanskih ratnih brodova protiv sovjetskih trgovačkih brodova. Spomenuti akti izvršeni su potapanjem broda »Timirjazeera« od jedne talijanske podmornice. Brod je plovio iz Cardiffa u Portland s tovarom ugljena i namodnut je 30 augusta u 22 sata 120 kilometara istočno od Alžira. Sličan napadaj izvršen je i protiv sovjetskog broda »Blazkojev«, koji je plovio iz Marijopolja u Scite s tovarom asfalta, a koji je potonuo 15 septembra u 9,30 sati na rastojanju od 15 milja od otoka Skyros. Vlada Italije vjerovatno će razumjeti da su čini, izvršeni protiv trgovačkih brodova, koji plove po otvorenim pomorskim putovima, a koji pripadaju Sovjetskoj Rusiji, koja održava sa Italijom normalne diplomatske odnose, u cijeloj provolnosti ne samo s učelima činjeničnosti nego također i s najcentrarnijim i opće priznatim formama međunarodnog prava.

Isto vrijeme ovi napadi talijanskih ratnih brodova protiv brodova, koji plove pod sovjetskom zastavom znače kršenje pakta sklopljenog 2 septembra 1933 između Sovjetske Rusije i Italije, a kojim se činom predviđa obaveza za svako od ugovarajućih strana da ne pribjegava ni u kom slučaju jedna protiv druge, ni sama za se ni u zajednici s jednom trećom silom ni ratu, ni napadaju bilo na zemlji, bilo na vodi, bilo u zraku.

Konačan prekid diplomatskih odnosa između čehoslovačke i Portugala

Čehoslovački poslanik u Lisabonu je konačno, poslije petnaest dana od portugalskog napada, napustio Portugal i sklonio se privremeno u Francusku. Kao što je poznato 19 augusta je portugalska vlada bila prekinula diplomatske odnose sa Čehoslovačkom, radi toga što je Čehoslovačka odbila da udovolji traženju Portugala za liferacijom oružja, naročito mitraljeza, koje je Portugal naručio kod čehoslovačke tvornice oružja i municije »Československa Zbrojovka«. Portugalska vlada je naredila svom poslaniku Joseu da Costa Carneru u Pragu, da smjesta napusti Prag, što je ovaj i učinio, otplovivši u Beč, dok je njegova supruga ostala i nadalje u Pragu, kao i portugalski konzul. Portugalska vlada je u svojoj izjavi medju ostalim navekla i to da »Portugal ne dopušta da

i nadalje trpi taktiku odlaganja i pazežanja, protivnu svim međunarodnim običajima, te je stoga na svoju najveću žalost prisiljen da izvrše potrebne posljedice iz takovog držanja». Čehoslovačka vlada naprotiv izjavljuje, da je tražila u par navrata garancije, da ovo oružje neće služiti u korist generala Franca u Španiji, umjesto portugalskog naoružanja i da je cijela stvar bila još u tekućim pregovorima, jer ima posve trgovačko-poslovni značaj i da je baš uslijed toga u historiji međunarodnih odnosa jedinstven slučaj da neuspjeh trgovačkih pregovora dovodi do formalnog jednostranog prekida diplomatskih odnosa. Ona je ujedno naredila čehoslovačkom poslaniku u Lisabonu, da neka tamo niko ostane u Portugalu dok može. Vrlo je interesantno, da vođenje poslova portugalskog poslanstva u Pragu preuzeo talijanski poslanik i talijanska štampa je veoma pohvalno pisala o koraku portugalske vlade. Medjutim štampa susjedne nacionalno-socijalističke Njemačke zauzima stav očekivanja razvoja u događajima. Izgleda kao da su njemački susjedi najbolje obavješteni o svemu tome. Akcija Portugala svakako nije ni osamljena ni slučajna, a još manje ima veze sa temperamentom predsjednika portugalske vlade Salazara, kako to može prikazati izvještav dno štampe, kao što nije osamljena i slučajna pojava da Portugal točnu zastavu u londonskom odboru za neuplitanje onaj stav, koji određuje Njemačka i Italija. A svjetska štampa stalno piše o tome, kako Francov inostrani saveznici upravo kroz Portugal šalju municiju i oružje za generala Franca. No, ovaj slučaj sa praviljenjem zaoštrevajućeg spora sa Čehoslovačkom ima i svoje zasebno značenje: da po mogućnosti poljulja mir u srednjoj Evropi! Demokratska Čehoslovačka odavna je na nišanu svih podumkih napadaja sa strane najbližih susjeda sa protudemokratskim režimima. Ali radi toga je ona povezana prijateljskim paktozima sa svim demokratskim silama u Evropi.

TALIJANSKA AKCIJA U ŠPANJI

Beogradska »Politika« prima 7. u. m. iz Rima: U ovašnjejim političkim krugovima skreću pažnju na vijesti koje se šire u inostranstvu a prema kojima talijanska vlada namjerava da preduzme ovu ili onu mjeru. Također se govori o skorom prekidu diplomatskih odnosa između Italije i Sovjetske Rusije. Otvornik sovjetske ambasade jučer poslije podne otplovao je u jedno mjesto blizu Rima gdje inače provodi ljeto. U sovjetskoj ambasadi nije zaveden permanentan rad. Inače sovjetska ambasada radi kao obično. U okolnim ulicama nije došlo do demonstracija. Izvjesno je samo to da se Italija sprema za svaku eventualnost. Veliki broj podmornica koje su nedavno prenamjena crnom bolnom nalaze se sada koncentrisane u napuljskoj luci. Izgleda da u posljednje vrijeme nisu upućivana pojačanja za Španiju, ali ova činjenica da su koncentrisani talijanski ratni brodovi u napuljskoj luci ukazuje na novu odluku koju će Italija donijeti čim dođe do otvaranja francusko-španske granice. Spremnno je nekoliko bataljona dobrovoljaca za put u Španiju. Poznato je već kako je Franco bio brzoglavo javio Mussoliniju da su talijanske trupe osvojile Santander, a Mussolini mu je nato poslao telegram u kojem je izrazio svoje zadovoljstvo što su talijanske trupe osvojile Santander. Talijanski general Teruzzi je bio poslao Mussoliniju telegram da je njegova naredba izvršena i da je donijela sva talijanska i ostala svjetska štampa, a talijanski listovi donose slike talijanskih generala u Španiji i pišu

da je osvojenje Santandera talijanska pobjeda.

Republikanska vlada je uvijek to naglašavala i objavljivala dokaze o tome. Dok na sjeveru talijanske trupe ulaze u Asturiju, na središnjoj fronti su vladinovi osvojiili 700 E. Km. kod Saragoze i grad Belchitu. Prema posljednjim vijestima čio prostor u dubini od 20 km od Belchita su osvojili vladinovi.

Francuska je iza službene talijanske objave o talijanskoj pobjedi u Španiji, praktički otvorila francusko-špansjolsku granicu.

MUSSOLINI IDE U NJEMAČKU

Nakon što je gotovo sva svjetska štampa objavila Mussolinijev put u Berlin, konačno su talijanski listovi donijeli saopćenje DNB da će Mussolini u drugoj polovici rujna posjetiti Hitlera. Tim povodom ograničuje se za sada talijanska štampa da donese samo komentare njemačke štampe o važnosti ove posjete. U dopisima iz Berlina letiču talijanski dopisnici, da je njemačko javno mišljenje osjeća duboku i neizbrisivo veze sa fašističkom Italijom, koja se je prva između svih ostalih vele-vlasti javno založila, a i danas se zalazuje za potpunu ravnopravnost Njemačke. Suradnja između Italije i Njemačke je bila osobito posljednjih mjeseci veoma aktivna, tako da danas os Rim-Berlin predstavlja politički faktor od neprocjenjive važnosti. Ovaj posjet dolazi istodobno kada se u Zenevi sastaje Liga naroda. Čjelokupna njemačka štampa stoji u znaku predstojećeg posjeta Mussolinija Hitleru. Listovi donose opsežne članke pod debelim naslovima i naglašuje, da je ovaj posjet događaj izvanredne važnosti.

»Berliner Lokal-Anzeiger« piše pod naslovom »Njemačka pozdravlja obnovu Italije povod ostalog: »U času kada predsjednik talijanske vlade, Mussolini posjećuje Njemačku, cio svijet vruca kao u grizničom stanju. Svi koji znaju kolika je sadašnja neodlučnost teza od same želje za ratom, znaju da su jedino Adolf Hitler i Benito Mussolini jamci mira u Evropi»

U Berlinu i u provinciji veliki broj atelera za šivanje izrađuje već dva tjedna veliki broj zastava, koje će biti izvešene prilikom posjeta Mussolinija u Berlinu. Ove će zastave biti izvešene u svim onim ulicama, kojima će proći Mussolini i Hitler. Sa službene se strane tvrdi da će to biti jedna orglja crvenkasto crnih zastava, kao što će i cijeli posjet Mussolinija biti u formal pravog trijumfa dvojice diktatora. Svi trgovci i poslovni ljudi u ulicama, kojima će proći svečana povorka, dobili su naloz da moraju u svojim izložima izložiti velike slike Mussolinija i Hitlera, također sve u zastavama fašista i nacionalno-socijalista.

RAT U KINI

Japanci su bacili već na ratište kod Sanghaija oko 200.000 ljudi, ali ofenziva na Sanghai im nije uspjela. Kinzei se žilavo brane. Japanci su blokirali kineske luke, a Englezi su dozvolili kineskim brodovima da vještaju englesku zastavu, kako bi izbjegli blokadu.

Po posljednjim vijestima iz Amerike donajse se da su pretstavnici Velike Britanije i Amerike razgovarali o planu blokade protiv Japana za slučaj da Japan stane da plijeni britanske i američke brodove na putni. Američki pomorski krugovi ističu da bi blokada protiv Japana bila daleko lakša nego protiv Italije, pošto brodovi koji voze robu za Japan treba da prođu kroz dvije velike pomorske baze, Singapur i Panamu. Britanski i američki stručnjaci dali su svoje mišljenje predsjedniku g. Rooseveltu da bi blokada Singapura i Paname slomila japansku snagu za 4 mjeseca.

Ovi krugovi naročito podvlače da bi se ova mjera mogla preduzeti shodno članiu 16 Pakta Društva naroda. Ipak treba podvući da su ovi razgovori daleko još od toga da angažiraju Sjedinjene Američke Države za neku dalekosežnu akciju i da je većina američkog naroda protiv rata.

Mnogo efikasniji čini se da će biti navosklopljeni pakt o nenapadanju između Rusije i Kine, sudeći po reakciji koju je objavljivanje tog pakta izazvalo u Japanu, Njemačkoj i Italiji.

— K. K. —

Dosada je na toj liniji Njemačka izvukla mnogo veće koristi, nego li Italija: Rim se je odrekao restauracije i pretežno utjecaja u Beču i prepustio je Njemačkoj prvenstvo u rješavanju problema na Dunavu. Njemačka je htjela postići još više. Ona je htjela zavući Italiju u intervenciju u Španjolski, da je potpuno udalji od centralne Evrope i osigura sebi u Austriji slobodne ruke. Kanila je time izazvali i Francusku, da se umiješa u španjolski gradjanski rat, što bi Francusku oslabilo i vojnički položiti. Ova osnova Berlina nije uspjela zbog politike pasivnosti, na koju se je odlučio g. Mussoliji poslije pohoda u Afriku. Pošto je imao i suviše posla u Abesiniji, morao je ostati pasivni prema svima, da i drugi ostanu pasivni prema njemu i da ga ne smetaju u njegovom afričkom posjedu. Od tada je došao i pristanak Mussoliniji na

politiku neniješanja i »gentlemen agreement« od 2 januara 1937. Ali u posljednje vrijeme postaje g. Mussolini nešto aktivniji i u Španiji i na Sredozemnom moru. Njemu se žuri da definitivno riješi abesnosko pitanje, i da na to rješjenje prisili i Francusku i Englesku i Društvo naroda. Medjutim njegova aktivnost u tom pravcu nije najvažnija. Ona će prestati, čim bude potstigo svoji cilj u Abesiniji. Zato je malo vjerovatno, da će o aktivnosti te vrsti čiti govora na berlinskom sastanku. Druga aktivnost interesa danas Rim i Berlin. Dvije fašističke diktature spremaju definitivni obrasc s trećom diktaturom — boljševičkom. Što će u tom smjeru donijeti sastanak u Berlinu, teško je danas prorač. Ali sigurno je, da odnos između tri spomenute diktature postaju sve više presudni za Evropu... — K. K. —

MALE VESTI

Spomenik cesarja Maksimiliana, ki so ga že pred leti odstranili s Trga v Krmini, so sedaj za malo vsoto odstopili goriški občini. Ta ga je podarila muzeju odrestitve (Musco della Redenzione). Tam stoji sedaj spomenik in na njem čitaš lahko ta napis: Spomenik Maksimiliana I. S' Trga v Krmini ga je odstranilo odrešenje, in ga hoče fašistična in imperiistična Italija ohraniti kot vodni trofej in zgodovinski spomin.

Radí prehoda, meje brez dovoljenja so bili naznanjeni sodišču sledeči mladeniči: 18 letni Andrej Rožinec in 19 letni Karel Gomíšček iz Sv. Križa na Vipavskem, 23 letni Benedikt Radvan, 25 letni Stanko Mužina iz Steverjana, 28 letni Ivan Prinčič iz Cerovega.

Veliko pomanjkanje slanine i masti osveša se v Julijski Krajini.

Seljake iz Postojne odveli su na izlet v Tržić (Monfalcone) s posebnim autobusom.

Vladimir Grubiša ranjen je u tvornici cementa u Pulj.

Andrija Turković ranjen je u rudokopima kremenca soli na Sanvinečstini.

Izlet autobusima Ulata ide iz Trsta u Ljubljano 11-13 septembra.

Dosadašnjí generalni konzul Kraljevine Italije u Zagrebu g. Carlo Umiltá je premješten za generalnog konzula u Tunisu. Umiltá je službovao u Zagrebu kroz 5 godina.

Novim talijanskim konzulom u Zagrebu imenovan je Giovanni Gobbi, dosada u službi u ministarstvu vanjskih poslova u Rimu.

Sovjetska Rusija šalje s najvećom žurboom čete i municiju u Vanjsku Mongoliju i na Daleki Istok. Predviđene su i ogromne ruske dohave kineskoj vojsci.

Talijanska vlada ustanovila je za školsku godinu 1937-38 nekoliko stipendija za studente beogradskeoq sveučilišta.

Šet talijanske vlade Mussolini prilikom posjeta Berlinu nastupit će kao posrednik izmedju Vatikana i Reicha.

Na kongresu engleskih strukovnih organizacija je odlučeno, da se s obzirom na fašističku pogibelj požuri britansko naruzanje. Isti zaključak donijeti će i laburistička stranka iduće tjedna.

Graziani se povlači iz zdravstvenih razloga, da se odmori nakon rana zadobivenih prilikom atentata. Kao njegov nasljednik se spominje vojvoda od Aoste.

Kapetan sovijske ladje »Černištsev«, koja je torpedirana kod alžirske obale, izjavio je, da je napad izvršio talijanski razarač »Turbin«. *

Položaj na Sredozemnom moru izazivlje sve veći uzbuđenost u evropskim prijestolnicama. S velikim interesom očekuje se sastanak Sredozemne konferencije, da ustanovi međunarodnu pomorsku policiju, koja bi omogućila gusarstvo na Mediteranu. *

Otpor Kineza kod Sanglija potpuno je uspješ. Jer Japanci pored svih novih pojačanja nisu mogli da izvuku nikakove veće uspjehe, nače na više mjesta bili su obrisani da se brane.

Kdo bo tržaski škof?

Ponedjeljki »Slovenec« piše: »Slovenec« je nedavno priobčill novico, da utegne biti imenovan za tržaskoga škofa mons. Saverni (Završnik), župnik u mestni bolnišnici. Ta novica ni posebno verjetna, ceprav se je nekaj časa trdovratno držalo. Novejša verzija pravi, da pride novi škof iz Lombardije ali sploh nekje iz stare Italije.

SPORAZUM IZMEDJU ITALIJE I AUSTRIJE O TRSTU I RIJEČI

Trst, jula. Došlo je do sporazuma izmedju predstavnika talijanskih parobrodarskih društava i austrlijske riječne plovidbe o glinisanju međusobne konkurencije.

Prema postignutom sporazumu poslije dužih pregovora u Beču došlo je do podjele interesnih sfera u pravcu robe, koji se obavljaju preko talijanskih luka Rijeke i Trsta s jedne strane i Dunava s druge strane.

TALIJANSKO-NJEMAČKA SURADNJA U ALBANIJI

U Albaniju je doputovala jedna mješovita njemačko-talijanska ekspedicija, koja ima zadatak da naučno ispita sve planinske predjele u gornjoj Albaniji. Ova je ekspedicija osnovana u Stuttgartu pod imenom Spezlzioni Alpi Albanesi 1937, a na celu ekspedicije nalazi se inženjer L. Meconi. Sve potrebne pripreme za dolazak u Albaniju svršene su u Stuttgartu i u Rimu. Ekspedicija je sastavljena od deset članova, medju kojima se nalazi jedan liječnik i jedan kino-operator, koji će snimati za film sve planinske predjele narodnu nošnju i običaje u sjevernoj Albaniji.

VIJESTI IZ JULIJSKE KRAJINE

Katastrofa u rudniku kod Labina U DUBINI OD 300 METARA DOŠLO JE DO STRAHOVITE EKSPLOZIJE

Pula, 8. IX. U ugljenokopu Raše došlo je do strahovite eksplozije u jednom oknu u dubini od 300 metara. U tom se trenutku u rudniku nalazilo preko 100 radnika. Njihova sudbina nije poznata, a nije poznat još ni uzrok eksplozije. Poduzete su sve mjere za spasavanje onesrećenih. Broj žrtava je sigurno velik.

SLOVENSKA PESEM V BARKOVLJAH ZOPET DOVOLJENA

Trst, sept. 1937. V nedjeljo, 22 avgusta, je praznovalo Aritatejsko pogrebno društvo v Barkovljah 65-letnicu svojega obstoja. Za to priliklo je bilo pevccm razpušćenega cerkvenega zbora dovoljeno, da snjeio peti slovenske pesmi na pokopališču. Tega dogodka so se Barkovljani silno razveselili. Tudi naslednje nedjeljo, ko so Barkovlje praznovalc svojega cerkvenega patrona, sv. Jerneja, je smel zbor nemoleno zopet peti.

Razburjenje v Miljah se nekoliko poleglo

Trst, sept. 1937. V Miljah se je razburjenje nekoliko poleglo. K temu je gotovo pripomoglo dejstvo, da so spustili na svobodo veliko osebk, ki so bile aretirane kmalu po umoru Rossettija in na dan njegovega pogreba. V zaporišču se nahaja sedaj poleg morilca — fašista še kakih 40 osebk, po većini ženske. V Miljah samili je pomnožen policijski aparat še na licu mesta. Poženi deputacija domaćinov na se je odala v Rim, da informirajo osrednje oblasti o posebnih razmerah, ki vladajo že nekí čas v njihovem okrugu in ki so dovodele do zadnjih tragičnih dogodkov. Dosedaj ni še znano, all je ta deputacija sploh mogla izvesti svoje prilozbe, odnosno ali je imela kak uspeh, če ji je bilo to omogočeno.

MIROSLAV STOPAR NA SVOBODI

Trst, sept. 1937. Miroslav Stopar, ki je bil v začetku avgusta aretiran od tržasko politične oblasti, je bil u nedjeljo 22 avgusta zopet izpušćen na svobodo.

Borba za 6 strana

U vezi okružnice Saveznoga vodstva broj 1160, započinjemo borbu za šest strana našega glasila

List nam je danas najpotrebnije i najefikasnije oružje. List na 4 strane nam nije dovoljan. List na 4 stranice ne služi na čast našoj emigraciji od 70.000 duša. U listu na 4 stranice se ne može dovoljno propagirati naša ideja i ne može se dovoljno informirati čitatelje. Jer samo dvije stranice otpadaju na hrvatski tekst, a samo dvije na slovenski. Kada bi list bio veći, moglo bi se zadovoljiti sve čitatelje, i one koji čitaju samo slovenski, kao i one koji čitaju samo hrvatski.

Da postignemo povećanje lista odlučili smo sljedeće:

1. LISTU SE SMANJUJE GODIŠNJA PRETPLATA NA 48 DINARA OD 1 JULA O. G. TAKO DA SE MOŽE PLAĆATI I MJESEČNA PRETPLATA PO 4 DINARA
2. POJEDINI BROJ LISTA STAJAT ĆE U PRODAJI OD 1 JULA I DINAR, NAMJESTO DOSADAJNIH 1.50 DINARA.
3. U središtima emigrantskih društava osnivaju se povjereništva za list. Društva ili za to određeni povjerenici sakupljat će tjedno ili mjesečno pretplatu za list, sakupljati i inkasirati oglase itd.
4. U većim emigrantskim naseljima ili poduzećima gdje radi više emigranata, postavljamo rojenske povjerenike, koji će svakog tjedna davati list pretplatnicima i ubirati 1 dinar od komada.
5. STARIM DUŽNICIMA, koji su dužni pretplatu za 1936 godinu i ranije, dajemo mogućnost da ostanu i nadalje pretplatnici i da reguliraju svoj dug na ovaj način: Pretplatnik koji je dužan za 1936 godinu cijelu ili jedan dio, ukoliko ne može da plati zadržati pretplatu najedampni, plaćat će od 1 jula 4 dinara mjesečno za tekuću pretplatu, a najmanje dva dinara mjesečno u ime otplate za stari dug; usve 6 Din mjesečno. Tko hoće da to uređi tromjesečno, plaćat će razmjerno, t. j. 12 din. za tekuću tromjesečnu pretplatu, a 6 din. u ime otplate za stari dug. Broj fakotni starih dužnika iznosi 1.100 (jedna hiljada i sto). Svim tim starim dužnicima dajemo ovime mogućnost, da i nadalje ostanu pretplatnici i da uz minimalan izdatak od dva dinara mjesečno urede svoje stare obaveze. Oni stari dužnici koji ni na taj način neće da urede svoje obaveze, bit će brisani, a zadržana dužna pretplata bit će utjerana drugim sredstvima.
6. SVAKI NOVI PRETPLATNIK, koji pošalje pretplatu direktno listu na ček broj 36789 najmanje 24 din., t. j. za pola godine, dobiva »Jadranski kalendar« za 1937 godinu besplatno.
7. Tražite u svim kavanama, gostionama itd. naš list, a naročito u onima gdje se sakupljaju emigranti u većem broju. Tako će list doći u ruke i drugim gostima neemigrantima, koji će se upoznati sa našim pitanjem i sa stanjem našega naroda u Julijskoj Krajini.
- List moramo povećati na 6 stranica čim prije, a kasnije i na 8 stranica. List je naš, zastupa i propagira naše ideje i informira o stanju našega naroda u Julijskoj Krajini i o nama u emigraciji, pa treba da ga čim više proširimo i da ga povećamo.
- U toj kampanji za 6 stranica neka sudjeluje svaki emigrant.
- KADA BI SAMO SVAKI DRUGI PRETPLATNIK NAŠAO JOŠ JEDNOGA PRETPLATNIKA LIST BI MOGAO REDOVNO DA IZLAZI NA 6 STRANICA.
- Dajmo se zajednički na posao, jer jedino organizovanim i zajedničkim radom ćemo nešto postići za naš narod u Julijskoj Krajini i za nas u emigraciji.

Pretsjednik konzorcija lista »Istra« i potpredsjednik Saveza: JURAJ MIRKOVIĆ, s. r.

Pretsjednik Saveza: DR. IVAN M. ČOK, s. r.

Talijansko-jugoslovenska trgovina se ne može naglo povećati

»Berliner Tageblatt« donosi iz Zagreba članak o rezultatima prvog sastanka talijansko-jugoslovenskog privrednog odbora, pa veli: U trgovini izmedju Jugoslavije i Italije ne može doći do naglog porasta, zato što u privrednom pogledu treba duže vremena za promjenu pravca nego na političkom ili kulturnom polju. Italija je za prvih pet mjeseci o. g. uvezla iz Austrije 214.000 tona gradlje, a iz Jugoslavije samo 65.500. Austrijska industrija saobrazla se talijanskom tržištu, a jugoslavenska vodi računa o željama njemačkih i engleskih kupaca. Govori se da se Talijani interesuju za Jugoslovensku govednu robu, a Jugoslavija nastoji da uputi trgovinu u slobodno-devizne zemlje. Jugoslovenska tekstilna industrija sve se više razvija, a uvoz tekstilne robe za koju se interesuje Italija ogromno opada. Jugoslavija ne može više da prima velike količine talijanskog tekstila, i to je vjerovatno jedan od glavnih uzroka zašto volumen trgovine izmedju ove dvije zemlje ne može naglo da se poveća. Pored svih teškoća veli list, prema zvaničnim talijanskim statistikama, volumen trgovine sa Jugoslavijom znatno je porastao u ovoj godini, u poredjenju prema prošloj. Ali to je vjerovatno sve što se do sada moglo postići.

DANILO ŠAPLJA

V Ljubljani je dne 4 t. m. umrl naš rojak Danilo Šaplja, doma iz Šturij pri Ajdovščini. Pokojnik je dolga leta vodil Mestni pogrebni zavod, kateremu je bil zadržatelj. Naj počiva v mlru, žalujocima hčerškama naše Iskreno sožalje.

JURINA I FRANINA

Frantina: Jurina.
Jurina: Aaa.
Frantina: Nisan te vidija niko vrime. Kad si buževa...
Jurina: A bija san malo okolo pak san tako doša i vnu oštariju po našu poli Krune u Novem Sadu tr znaš kad si more jisti bakalaji po našu i ribice.
Frantina: I ja san čleđa brižnega Krunu i nis ga moča pripoznati. U njihovoj jaketi bi sad mogli tri ud njih stati, a brgeše su mu šice nego vnumu Bosancu iz Vakua.
Jurina: Ča je brižanin bija bolan?
Frantina: Jušto je vno ča se je zdavr učinija bolan
Jurina: Pedeset i dva dana u njegovem tilu ni bilo ništa gusegja i niš ni ni stlia jisti kone dva puta na dan čaj piti!
Frantina: Lipo je sam sebe zabavata? Ma Ča je to učinija ud kakove disercije?
Jurina: Ma to je iušto vna Ča ni ni jeno ni drugo. I takove»a muškardina paježan moi ni lako naiti po svitu Ničavog litrat meču sad po jurnali fimo z Bieca ga mole da njih pošalje litrat da te ga stavij u sve foje kad je nakon junak
Frantina: Tr toliko dan ni janka sveti Jakov postija.
Jurina: A sad bi noija čilega prasca ma mora nomalo da ne ruvinu šćumje.
Frantina: Si vidija iuš keza tamo?
Jurina: I barba Tomu iz Banič!-ki je rekla da za nas sto lit ni niš; a da juče kava češ i ko volimo biti i o šteriji suči se i po noći baladure ubahajivati, ma jakr tidi kakoj vne naše istarske škrle
Frantina: I znaš da barba Tomu ni žbاليا.
Jurina: A znaš iuš ča je noveca?
Frantina: A san žula da za Kinu fimo ingleskega inbešardina Dampučž z tenom baloton ustropiti.
Jurina: Ušto je vražje ustropiti. Da ki vnaio tebe hiš drugacije kušelja.
Frantina: A ki će njih za kapiti.
Jurina: Ma kad san ja bila u Sangau svi su bili slobodni
Frantina: Ma sad nisu ni inčežti najveće osododari ud svita
Jurina: Ma stešć niki goru da su Dampučž učinili račun priz aštara i da bi mu se moglo dogoditi kakoi Napoleonov zadržati u Rusiji brid sto i više lit
Frantina: To bi moglo ako biti a Krnež su sad složniti a ta Kinu fimo kve moja. »oru da je strašne -trašno velika zemlja i da je tamo doša barba Martiu Prikodrace bi rekla toi zemlji ni nišer fona
Jurina: Ali i ko ni zemlja velika nišat neprilatelci ne more do vika u nišer ustatu.
Frantina: More i sto lit ali pravica je pravica. Ma i poslen sto lit će uzeti sak soje, pa će i oni najmanji doiti do pravice
Jurina: Amen. Buže!

KAJ VSE NUDI NASIM KRAJEM ITALIJANSKA CIVILIZACIJA

Reka, septembra 1937. (Agis) — Naš list je svojčas se poročal, da so došlo nekoga pismonose v Trnovem pri hriški. Bil je pa tudi ta odelovljen. Na njevili in ga postavili na cesto brez vsake odškodnine. Njegov naslednik je bil nek domać črtoupravnik, dozna iz Jeklan. Ni bil kos poverjem mu službu, doza znal je vsaj čitati in razumeti in govoril slovenski. Bil je pa tudi ta osvoljen. Na njegovo mesto je bil postavljen priseljeni Sicilijan, Gandolfo Domenico. S tim novim pismonosem se je pa v Trnovem prišel s pošto pravi cirkus. Pismonosja je mirne duše lahko rečeno, analifabet. Ko preduje pismenko pošto odda a njo po vasi in kjez vidi večje grudo ljudi, se uskavi, razloži vso pošto tako, da si lahko vsak od prisotnih izbere, če je kaj za njega, obenem pa seveda tudi pregleda, kar in koliko ga zanima. Potem spravi spet skupaj preostalo pošto an odda spet do druge skupine. Tako se ta proces vrši od jutra do večera. V slučaju pa da ne more oddati do večera vseh pismen in razglednic, jih ednostavno raztrže in odreže. Zato ni čudno, če mnogokrat pošta naslednika sploh ne doseže, da pride listu v tuje roke lid. O taki priložni naš tako brezvestnostjo poštnega uslužbenca ni niti govora. Domažiti pač morajo čakati, da bo oblastvom tega početja dovolj, potem bodo morda spregledali in ugotovili, da tuje niso za vestno službovanje.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

NAŠ TISK NA NOVINARSKI RAZSTAVI V LJUBLJANI

Ljubljana, sept. 1937. Največje zanimanje na letošnjem jesenskem velicesmju v Ljubljani vzbuja vsakekor novinarska razstava...

V središnjih dvoranah, kjer so izpostavljene slike in kipi slovenskih novinarjev in žurnalistov, visijo tudi novečasne fotografije uglednejših sedaj že prešlih primorskih pučarstev...

KONCERTNI NASTOP NAŠE ROJAKINJE

V petek 10 t. m. bo nastopila v koncertni dvorani franciskanske konvikta v Ljubljani naša rojakinja, koloraturna pevkica Pavla Bergotova. Mlada rojakinja je dosegla diplomu s prvostopno oceno, za seboj pa ima tudi že številne sijajne uspehe koncertne nastopne po večini italijanskih mestih...

NAŠA ROJAKINJA ANGAŽIRANA V LJUBLJANSKI OPERI

Naša rojakinja sopranistka Ksenija Vidlova je angažirana v ljubljanski operi, kjer bo nastopila v četrtek, 9 t. m. v Puccinijevi »La Boheme«. Pela bo vlogo Mimì, v kateri se je že lani uspešno uveljavila. Želimo ji mnogo uspehov v njeni pevski karieri v ljubljanski operi.

NAŠI PEDAGOŠKI PISCI

Prilimilo smo dva posebna otiška iz pedagoških časopisa »Napredak«. Studiju o Mariji Jambriskovi napisalo je urednik »Napredka« Josip Demarin, profesor Učiteljske šole v Zagrebu, a pedagošku raspravo o pismenim sestavcima u osnovno školli Antje Defrančeski, profesor iste šole.

I prvi i drugi su rodom iz južne Istre i stekli su ljep glas kao pedagoški pisci izdajanjem posebnih knjiga i objavivanjem velikog broja rasprava iz pedagoške stranke po raznim pedagoškim časopisima.

NOVA OPERA JOSIPA MANDIĆA

Poznatí naš kompozitor Josip Mandić, koji stalno živi u Češkoj, napisao je novu operu na riječi Bože Lovrića. Opera će se zvati »Kapetan Niko«, a bit će izvedena još ove sezone na češkim opernim scenama.

periodnega tiska zatrli. Dva grafikona se posebno nazorno prikazujeva razvoju in konec našega tiska. Na enem so za posamezna povolna leta imenomna navedeni vsi listi in časopisi, na drugem, ki je povzet po znanem diagramu v koledarčku »Soča« pa je razviden razvoj našega tiska na Primorskem pred vojno, njegov zopetni dvig v svetovno vojno, nato njegov zopetni dvig v končno strni padec in konec.

Pod vetrinami, kjer so razstavljeni povolni listi in časniki iz Julijske Krajine, vidijo vzorci naše emigrantske štampe, predvsem seveda »Istre«, dalje Manjinskega »Prestora« in agencije »Agis«. Poleg primorskega tiska pa vidijo koroške liste in periode publikacije naših izselencev.

Ob tej priliki so izdali slovenski novinarji tudi obsežne knjige. »Razstava slovenskega tiska« je objavljena v Ljubljani 1937, s katero hočejo proučavati 40 letnico »Vodnikovih« Ljubljanskih novic in 30 letnico svoje stanovske organizacije. Knjigo je uredil znan publicist in kulturni urednik »Jutra«, Božidar Borko. Glavni del knjige, namreč kar celih 175 strani, zavzema izčrpen bibliografski pregled o »Slovenskih časnikih in časopisih« od 1797-1936, ki ga je sestavil ravnatelj študijske knjižnice v Ljubljani Dr. Janko Štebinger. Pregled navaja od l. 1797 dalje za vsako leto liste in časnike, ki so tedaj začeli izhajati v vsemi potrebnih podatki o nadaljnjem razvoju in morebitnih opombami. Celotno navaja avtor 1074 periode publikacije. V pregledu so navedeni tudi vsi slovenski listi in časniki s Primorskega, ki so našim čitateljem že znani od preglednega članka L. Ležića v »Jadranskem kalendarju« za leto 1935. Štebingerjev pregled je strogo bibliografski ureden. Najljube je lahko sestavil, kakor je sam izjavil, pregled povojne publicistike na Primorskem, ker so mu bili na razpolago »Gornjevi« in »Bevkovi« natančni bibliografski opisi v »Luce« ter Dr. Kacinov »Slovenski tisk v Italiji« (Jadr. almanah 1930).

V pregledu dobijo pod št. 831 na strani 134 tudi podatke o naši »Istri«. Glasilo se tako le:

»Istra«, glasilo Istrana u Jugoslaviji. (od IV; Glasilo Saveza jugoslovenskih emigranata iz Julijske Krajine). Mesečnik (od IV tednik). Zagreb. Vlastnik i izdavač Ernest Radetić (nato konsorcij). Urednik I. Radetić, Ive Mihovlović, Ivo Stari, Tiskara C. Abrecht. Let I. Od 22 jul 1929-1934. 4. broj. od IV. V. 27. v hrvaščini in slovenščini. Ti podatki, ki bi se morali seveda še dopolniti glede tiskarne, nai pričajo o točnosti in izčrpnosti celotnega pregleda.

Za lažjo orientacijo v obsežnem je avtor dodal še abecedno kazalo, strokovni pregled in kazalo krajev izhajališč in tiska. Imenik urednikov in izdajateljev pa je moral iz tehničkih oziruv izpustiti.

Mi moramo avtorju le čestitati k uspešni delu in se mu zahvaliti da je tako izčrpno obdelal tudi slovenski tisk na Primorskem L. C.

NOVE KNJIGE I REVIIJE

Uredništvo ju primilo: Privreda savremene Turske od dr. Dragoslava P. Mihajlovića. Izdajevo Balkanskog instituta u Beogradu. Pismeni sastavi u osnovno školo od prof. Antje Defrančeski. Posebna otiška iz »Napredka«, br. 5-1937 Zagreb. Marija Jambriskova od prof. Josipa Demarina. Posebna otiška iz »Napredka« 1937. Zagreb. Ciljena Din 8. Nekada naša naša Ciljena od Ljube Brgića - Zagreb 1937 - Izdajevo Kugli, ciljena Din 20. - Izbor najboljih savremenih članaka, sveška 8, Zagreb 1937 - Borovo. Mali istranski br. 1 za rujna 1937 - Zagreb. Italija evropske, avg. 1937, Paris (6), 30, rue du Laborde. Kultura, knjižovni list za vsa kulturna problema, br. 2, 1937, Zagreb. Naša zemlja, revija za propagandu turizma, Beograd. Naš mornar, br. 9, 1937 - Sušak. Naš evski Revija, br. 8, 1937 - Zagreb. Československo-Jihoslovenska Revue, avg. 1937, Praha II, Křemencova 6.

PRVI OVOGODIŠNJI BROJ »MALOG ISTRANINA«.

Prvi broj »Malog Istranina« za ovu školsku godinu izašao je sa slijedećim sadržajem: E. R. Prvi let, R. Katalinčić Jeretov: Pjesma mladosti, Priskočarčan: Vjeverica, E. R. Ololi slavuj, Ive Starapriča: Kad životinje govore, Sime Fucić: Lastama, Sveznadar: Kalendar, Ernest Radetić: Krišćenice, R. - Vuč i janje; Klok i Flok, Dječje novine, Zdravljke, Zagonetke. - »Mali Istranin« izlazi jedaput mjesečno. - Pretplaćna iznosi 12 dinara na godinu. - Pojedini broj stoji 1 dinar. - Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. - Telefon 59-51. Vlastnik, izdavač, i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20.

DRAGUTIN DEKLIČ JE UREDIO REVIJU »NAŠA ZEMLJA«.

Član akademski sekcije »Istra«, Trst, Gorica e Beogradski naš saradnik G. Dragutin Deklič, canid iuris, uređio je prvi broj revije »Naša zemlja«. Revija izlazi na srpsko-hrvatskom i francuskom, engleskom i njemačkom u izdanju Akademskog umjetničkog studija u Beogradu.

»ISTRA« KNJIGA PROF. N. ŽICA

Već smo, pri listisku te knjige, pisali opširno o njenoj, ediciji nove biblioteke ISTRID, a sada donosimo opširn sadržaj, kako bi se za interesiral i din prije naručiti tu odličnu knjigu. Sadržaj je slijedeći: Uvod donosi smještaj Istre i Istre Jadrankova ravnica na tom predjelju. S tom podjeljom autor dovodi u vezu postanak Jadrana. Vjerno je opisane Dinarske gorle, tektonika i struktura Istre, krasna i krajeva geološka morfološka karta istarskoga tla i hidrografski optok, a žako je opisana i klima tog predjela. U. Prvo ošlost zemlje. Jasnno se opisuje prošlost istarske zemlje u 5 faza prvoga postanka. U kredno doba ona je kamena vapnenica, zemlje nema ni u oecenu. Istra se pojavljuje u mladenju, neozenu, diluviju i Aluviju do danas. U mladenju nastaju plavice crte zorle, u neozenu pojavljuju se rijeke, a vapnenčko tlo se pretvara u kras. Za diluviju, ledenoga doba, rijeke su postale vodite i dublje, more napreduje na višu razinu. Istotna ohala propada pod more, najdne su sponenik, žilovine se sire po svim istarskim predjelima, pojavljuje se ovjek. Potom autor donosi sadašnje preobražavanje zemlje zbog kisa i tektoniča potresa. Razvoj tla u 5 stepena i lastni prikazom gora i doljaka, s oznakom sedala. II) Oblici tla. I. Jebo su oertani početkom s zore tloke na zaliv. Istarski kraj doho se izplet rletet kraškoga predjela. 1) Ciljarja je opisana polonako po obliku tla i vegetaciji. Potom je opisana otiška na svim svojim obilježima. Krasovski kraj opisao je potonako tako 1 2) Istarska Ploča. Pliš je ilustrično i zanimljivo opisao. Nastančenje st. pjesenica i lastni prikaz Istre od krasne dolje u tleži. 3) Potonako je opisano gorje Biki koje se etere među tektoničke, podzemne, ponornice, izviri, vrućice. Obaja je opisano Jadransko more, sastav njegova dna, dlanje i spuštanje mora, njegove struje. Zamislivito je opisano krasno pomorje, koje je starše obale i mora. Potonako je opisana obala sa svim utavama, lukama i kanalima. Kvarnerak je opisana u zajednici sa svim istarskim morima, razlike topline s obzirom na visinu mješta iznad mora. Opisao su toplinske razlike u sve 4 godinje doba i najdne st. Opisao je najdne i najdne Istre. Dodao je praktična skriježanja. 3) Kise u Istri. V) Obnavlja bilje, odnosno floru i faunu u Istri. Dođna je istarske prirode, ali analize se zasnoveva te tre i slike iz Istre. Ciljena u knjizi Din 20-.

NIKOLA ŽIC O IZBORIMA U BUZETU.

U splitskom »Jadranskom dnevniku« objavio je u nastavcima prikaz buzetških izbora 1887 god. g. Nikola Žic.

Bozba za 6 strani

V zvezi z okrožnico Zveznega vodstva šte. 1160, začenjamo z borbo za šest strani našega glasila

List nam je najpotrebnejše in najuspešnejše orojze. List u štirih straneh nam ne zadostuje. List na štirih straneh ne služi v čast naši emigraciji, ki šteje 70.000 duš. V listu s štirimi stranmi ne moremo zadostno propagirati našo idejo in ne moremo zadostno informirati čitateljev. Ker samo dve strani odpadejo na hrvaški tekst, a samo dve na slovenski. Če bi bil list večji, bi mogli zadovoljiti vse čitatelje, tako one, ki citajo samo slovenski del, kot one, ki citajo samo hrvaški del.

Da dosežemo povečanje lista smo sklenili: 1. LISTU ZMAJEMO LETNO NAROČNINO NA 48 DIN ZAČEVSI OD 1. JULJA. 2. TAKO DA JE MOŽNO PLAČATI MESEČNO 4 DIN. 3. POSAMEZNA ŠTEVILKA NAŠEGA GLASILA BO STALA OD 1. JULJA DALJE SAMO 1 DIN NAMESTO 1.50 DIN.

3. Na sedežih emigrantskih društev so določeni poverjeniki za naš list. Društva na poverjeniki bodo zbirali tedensko ali mesečno naročnino za naš list, zbirali in inkasirali oglase itd.

4. V večjih emigrantskih naseljih ali podjetjih, kjer dela mnogo emigrantov so določeni žanjanski poverjeniki, ki bodo vsak teden dajali list naročnikom proti plačilu 1 Din.

5. STARIH DOLŽNIKOM, ki so dolžni naročnino za leto 1936, in prej, dajemo možnost, da ostanejo še naprej naročniki in da poravnajo svoj dolg na sledeči način: Naročnik, ki je dolžan za leto 1936, v celoti ali samo delno in ne more plačati zaostalo naročnino na enkrat, bo plačal od 1. Julija naprej 4 Din mesečno za tekočo naročnino, a 2 Din mesečno na račun starega dolga, skupaj torej 6 Din mesečno. Ker bo plačal tedensko, bo plačal sorazmerno, to je 12 Din hoče, da to uredi tedensko, bo plačal sorazmerno, to je 12 Din hoče, da tekočo tedensko naročnino, a 6 Din na račun starega dolga.

Število starih dolžnikov znaša 1.100 (tisoč sto). Vsem tem starih dolžnikom dajemo možnost, da ostanejo še naprej naročniki in da z malenkostnim izdatkom 2 Din mesečno uredijo svoje stare obveze.

Tisti stari dolžniki, ki niti na ta način nežejo urediti svojih obvez, bodo črtani, a zaostalo naročnino bo isterjana z drugimi sredstvi.

6. VSAK NOV. NAROČNIK, ki pošlje naročnino direktno listu s poštno polotnico št. 36789 najmanj 24 Din, to je za pol leta, bo dobil »Jadranski koledar« za leto 1937, brezplačno.

7. Zahitavajte v vseh kavarnah, gostilnah itd. naš list, posebno pa tam, kjer se zbirajo emigranti v večjem številu. Tako bo list prišel v roke tudi drugim gostom neemigrantom, ki se bodo tako seznanjali z našimi vprašanji in s položajem našega naroda v Julijski Krajinji.

List moramo povečati na 6 strani čim prej, a pomeje se na 8 strani. List je naš: zastopa in propagira naše ideje, informira nas o stanju našega naroda v Julijski Krajinji in o nas v emigraciji, zato je potrebno, da ga tem bolj širimo in povečamo.

V tej borbi za šest strani naj sodeluje vsak emigrant. AKO BI VSAKI DRUGI NAROČNIK DOBIL PO ENEGA NAROČNIKA BI LIST MOGEL REDNO IZHAJATI NA ŠESTIH STRANEH. Pojdimo skupno na delo, ker edino z organiziranim in skupnim delom lahko nekaj dosežemo za naš narod v Julijski Krajinji in za nas v emigraciji.

Preddsednik Konzorcija Istra »Istrec« in podpredsednik Zveze JURAJ MIRKOVIĆ, s. r. Tajnik Zveze in tajnik konzorcija Istra ANTE IVESA, s. r. Načelnik publicističnega odelca Zveze DR. L. CERMELJ, s. r. Predsednik Zveze DR. IVAN M. ČOK, s. r.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Z DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU
ZERJAVICEVA ULICA BROJ 7.

PRETPLATA ZA LIST

ne stize uredno. List ima velikih obaveza kojima mora odgovarati, ali ako pretplatnici ne odgovoraju svojim obavezama, ne može ni list.

Tu malu pretplatu nije teško platiti. Tko ne može više, neka plaća po 4 dinara mjesečno. Time pokazuje dobru volju, a puno urednih pretplatnika po 4 dinara mjesečno vrijedi isto, kao manji dio sa većom pretplatom.

Kupiti na pošti čekovnu položnicu za 25 para i poslati barem mali dio dužne pretplate, nije velika žrtva.

ČETVRE »USMENE NOVINE« U OMLADINSKOJ SEKCIJI DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Omladinska sekcija priredjuje u subotu 13. o. m. u 8 sati navečer četvru »usmena novine« sa zanimljivim programom. Pozivljemo omladinu i starlje da prisustvuju »usmenim novinama«.

Izlet u Ponikve

Omladinska sekcija priredjuje u nedjelju 12. o. m. izlet u Ponikve. Saslanak na Čeromeru (zadnja trnjavaška staništa) u 6 sati ulutra. Pozivljemo omladinu, ostalo članstvo, a i prijatelje da se pridruže izletu.

OMLADINCI U ZAGREBAČKOM ZBORU
Zagreb, 6. IX. Oml. sekcija organizovala je 6. m. skupni pobjet Z. Zbora. Odaziv je bio neobično velik. Brojni su bili zastupani Primorci kao i Istrani. U Zboru su se stvorile grupe i razvija se. Ta je pojava razumljiva kada znamo da je inače pobjet Zbora bio posljednjeg dana ogroman. Treba ipak primijetiti da su skupni pobjeti izložba zborova i drugih kulturnih priredaba potrebni, korisni i vrlo zahvalni. Pri tome ne cijepati jedinstvo grupe, homogenost cijelne. Omladinska sekcija bdjeti će da se ne propusti ni jedna dobra prilika, organizovana akcija i povoljniji režijski troškovi.

Menza

Istarskog akademskog kluba

Na vratima smo nove školske godine od koje mnogo očekujemo. Mi istarski akademčari, osnjdni da se hranimo po različitim menzama i kojekakvom hranom, odlučili smo da ponovno otvorimo našu menzu, koja je prestala sa radom na početku ferija. Menza je igrala a i igrat će veliku ulogu u uspješnom napredovanju u studijama naših članova — hranilo se naime u njoj cijelo članstvo uz najpovoljnije uvjete. Zato se ovim putem obraćamo, sa toplom molbom na cijelu istarsku i ostalu emigrantsku javnost, da nam ponovno priskoče u pomoć svojim obolom i time pomogne svome naraštaju da dođe do cilja — uspješnog završetka studija. — Irazgovoriti veliku zahvalnost za prošlogodišnji odaziv tople se preporučujemo i ove godine te se unaprijed zahvaljujemo i očekujemo pomoć. ODOBOR.

KURAJ

Župane, šta ti se putuje?
Ja! Gren za Kuje,
greh kupiti barku, guce i grip,
čemo lovit škombar, menuj i šip
kako blata,
samo da dojde trata.

Od Kuj do Budave,
Od Budave do Luke
tri barke su donile ribaron slave,
ma je više muke.
Bilo je pokle Svih Svetih, po jugu,
kad su dignuli sidra,
i da ne budu Ljzjancon na rugu,
lipo su pošli na jidra.

Ma kad zakuhaju juvu, tamo poli Marlene
na čisto more kuvertu i velikin brndon opere.

Tri barke je punila voda,
i linhaj, ne linhaj,
ljudi su mislili da neće više viditi svoga
reda,
bili su blijdi i čekali kraj.

Ma svejeno nisu pójali,
ni porat iskali.
Jugo su natili, skotu i timun držali
i navigali, kako da su njin tajne mora
cdali
Neretljani, još prija miljar lit.
Čudlja se svit,
ki kuraj su ribari imali.

A kad su pristali usrid Kalavojne
i hitili sidra mež čozotske brode,
tri barčice male, ka galije bojne
kraju su pristale da Bepi ugođe.

Na kraju šu bili, blizu svojen selu,
napili se vina, najili palente,
pak je došal red na staru tarankelu.
Čozoti su rekli: Per Dio, che gente!

MATE BALOTA.

SMALI ISTRANIN, broj 4 — 1933.

EMIGRANTSKA OMLADINA

U ZAGREBAČKOJ GORI

Prošle nedjelje, 5. o. m., priredila je omladinska sekcija izlet na Pongračevu luganicu. Ovakvi izleti postaju sve popularniji.

Sutradan je najavljen praznik. Mnogi su na poslu. Ipak se sakuplja lijepa četca. Vrijeme vedro kao i raspoloženje prisutnih. Uspion za čudo savladan's lakoćom. (U skupini se svaki napor mnogo lakše savija duje.) Boravak u prašnjavoj ravnici i bućnom gradu zamara. Od toga trpe žioci zdravlje. Poslije napornog sedmićnog rada u radionicama i uredima izlet je u šume sveta stvar. Čisti i svjež zrak uvlači se u svaku poru čovječijeg tijela a pluća se šire, šire... Čovjek je zadovoljan okružen isto tako zadovoljnim licima izbjeglicia iz Istre. Da budemo bar jednom sedmićno skupa u radostima koje pruža čista priroda. Pogled... s vrhova na ravnicu — kao pogled s Učke na moru... Domaća riječ draga — i bezbrina pjesma u krugu poznatih i bliskih ljudi. Čovjek je skoro sretan. Ni ne pada mu na pamet vino, istarski teran. Nama su Istranin i inače radosti života teško pristupaćne. Prosjek života je osrednji i teži više siromaštini i bijedi.

Skupni sastanci, izleti, razgovori i pjevanja krijepe vjeru u bolje dane i ljepši život do kojega čemo doći sloziim radom. Tako prolazi nedjelja za nedjeljom. Mir se činio irizleznom i zajedničkom životu.

I ovog se je puta bilo teško rasti od prekrasnog izletišta. Do sunčanih ravnica su guste sene stabala. Vrclo kao u nekou podrumu bez prozora. Tako bistra i svježa izvornoda pije se možda samo još na Učki Kupina (ostružnica) ina koliko ti srce zaželi. Ni istarske nisu bolje. Slijedeći put bi morali ići na gljive. Neka bude zabava sporena s korisnim.

Pojma ne je udario kratki pljusak da bolje raščisti vidiku i sunce za zapada zasjaje još sjajnije. Dolina Save puna svjetla. U travi je blistala roša. Lagani vijetar tresao je s lišća kapljice kiše. Potoci su bućniti zašumili prema savskoj ravnici.

Naše bućno društvo krenulo je na Medvedgrad. Prije zalaza sunca poneli se mladi Istrani na zidine historijskog grada. Kraljice i velikaša Stjepka Gregorijanca. Odajle su feudalci izrabljivali nekad svoje knjezove i Iranili se njihovom mrskom, pilu krv. Upravo kao u Istri. »Sve česti peju va grad...«

Ko je od naših izletnika mogao da otrgne oči s jedinstvenog pogleda, koji je preko zelenog saga gustih krošnja šume klicio prema Zagrebu i dalje. Onamo, prema zapadu — jugozapadu je Istra, stari kraj, dragi ljudi, grobovi s talijanskim napisima; tamo daleko kraj — mora...
Bijeli Zagreb su promatrali tolike od mladih emigranta iz Istre. — Što su tolike duše mislile pri tom, tolika srca osjećala? Sa pjesmno smo krenuli natrag u grad, da nastavimo radom i borbom do pobjede!

IDEJNI TEČAJ »TABORA«

V nedjelju 12. t. m. bo v Ljubljani idejni tečaj za vse emigrantske organizacije v Sloveniji. Tečaj bo priredilo društvo »Tabor« v svojih prostorih. Na dnevnem redu so sledeća predavanja:

1. Dolžnosti edinic in posameznikov napram Juljski Krajinji glede na sedajni položaj. — Dr. Lavo Čermelj.
 2. Naše opranjanje z ozirom na zunanje politične položaje. — Dr. Branko Verčon.
 3. Odnos emigracije do domačinov. — Drago Pahor.
 4. Emigracija in njeno stališče do notranjega političnega položaja. — Dr. Jože Dekleva.
 5. Misli k našem programu in ideji. — Lado Božič.
 6. Naše socialno delo. — Drago Žerjal.
- Pričetek tečaja od 9. dopoldne. Vabilno ponovno vse organizacije da se udeležijo tečaja v čimvečjem številu.

UREDNIKOVA POŠTA.

Prednja Zvonitnik. Beograd. — Pretplata podmlirena do konca augusta 1938 godine.
Konvencija s Hurljima. — Taj članek smo morali u poručiti čez izdavača iz više izvanredakulskih razloga. Poslali smo ga u preplatu Savezu u Beograd i Publicističkom otkleku u Ljubljani.
Jožet Vrgina. — Pismo smo primili u redit. U planu fotografiju i karikature. Karikature objavljujemo, ako budu liko moguće. Plane ne možemo objaviti, ali smo o njemu obavijestili mnoge znance emigrante. Svi oni lijepe pozdravljaju. Nama svima bi bilo drago da nam se čede javljate uz iste pozdrave, da skorog videnja.

U FOND »ISTRE«

S. S. Drenica D 26
Da počasti uspomenu svoje supruge Erne, koja je redovito i s ljubavlju čitala list »Istre« — salje Lajo Jurčić, Novi Sad D 100
U prošlom broju objavljeno D 41.024.60

Ukupno D 41.150.60

Istre izlazi svakog tjedna u petak. — Broj čekovnog računa 36.789. — Pretplata: za cijelu godinu 48. — din., za pola godine 24. — din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglas se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorci »Istra«, Masarykova 28a, I, broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARI, Zvonitnikova ulica 48, III. kat. — Tisak: Stećanjina Jugoslavenske štampе d. d., Zagreb, Masarykova ulica broj 28a. — Za tisakaru odgovara Rudolf Polanovic, Zagreb, Ilica, broj 131.

ZA ŠKOLU

dječja obuća za one koji —

31-34
29.

2403-60000

Prezbaće cipele kod kuće zaboravljaju

ženske Din 35- muške Din 39-

27--
45.

3222-48809

su najnestašniji i mnogo hodaju

31-34 Din. 49- 35-38 Din. 59-

27-30
59.

5842-64805

novе cipelice uspjehom zasluže

31-34 Din. 69-

27-30
69.

6622-44700

ni jedan korak mirno ne naprave

31-34 Din. 79- 35-38 Din. 89-

Rata